

Біломістна І. І.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Харківський науково-навчальний інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Харків, Україна*

Біломістний О. М.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів
Харківський науково-навчальний інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Харків, Україна*

Біліченко Ю. В.

*магістр другого року навчання,
менеджер офісних продаж в ПрАТ СК «ПРОВІДНА»
м. Первомайський, Харківська обл., Україна*

РОЛЬ ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. У статті обґрунтовано теоретичні основи поняття інновації та планування інноваційної діяльності. Доведена необхідність використання планування інноваційної діяльності в розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства на прикладі бізнес-плану. Запропонована модель розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Ключові слова: інновації, планування, підприємство, бізнес-план, планування інноваційної діяльності, зовнішньоекономічна діяльність.

Формул: 0; рис.: 1, табл.: 0, бібл.: 8

Bilomistna I. I.

*PhD (Candidate of Economic Sc.),
Associate Professor of Finance Department
Kharkiv Educational and Scientific Institute of
SHEI "Banking University", Kharkiv, Ukraine*

Bilomistniy O. M.

*PhD (Candidate of Economic Sc.),
Associate Professor of Finance Department
Kharkiv Educational and Scientific Institute of
SHEI "Banking University", Kharkiv, Ukraine*

Bilichenko Y. V.

*Master (II year),
Office Sales Manager
PROVIDNA PrJSC Insurance Company
Pervomaysky, Kharkiv region, Ukraine*

ROLE OF INNOVATIVE ACTIVITIES PLANNING IN DEVELOPMENT OF THE COMPANY'S FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

Abstract. The paper elucidates the role of innovative planning in foreign economic activity and ways for development and improvement of the company's foreign economic activity management system.

The following methods were used in the research: monographic - in the review of the literature on the theoretical foundations of the study; system analysis and groupings method - while substantiating the need for innovative activities planning in the development of foreign economic activity; multivariate analysis method and logical approach – for creating development model.

The paper gives the grounds for the theoretical basis of the concept of innovation and innovative activities planning. The necessity of the innovative activities planning use in the development of foreign economic activity is proved on the example of a business plan. The model of foreign economic activity development is given; it enables the company's foreign economic activity system management improvement.

The company's foreign economic activity model has been developed; it combines the advantages of traditional planning types: foresight strategic planning, tactical effectiveness and adaptability of operational planning.

The results of research will promote the role of innovative activities planning in foreign economic activity and improvement of the company's foreign economic activity system management.

Keywords: innovation, planning, company, business plan, innovative activity planning, foreign economic activity.

JEL Classification: O 32, L 52, F 20.

Formulas: 0; fig.: 1, tabl.: 0, bibl.: 8

Беломестная И. И.

*к.е.н., доцент кафедры финансов
Харьковский научно-учебный институт
ДВНЗ «Университет банковского дела»
г. Харьков, Украина*

Беломестный А. Н.

*к.е.н., доцент кафедры финансов
Харьковский научно-учебный институт
ДВНЗ «Университет банковского дела»
г. Харьков, Украина*

Беличенко Ю. В.

*магистр второго года обучения,
менеджер офисных продаж в ЧАО СК «ПРОВИДНА»
г. Первомайский, Харьковская обл., Украина*

РОЛЬ ПЛАНИРОВАНИЯ ИНОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РОЗВИТТІ ВНЕШНЕЭКОНОМІЧЕСКОЇ ДЕЯТЕЛЬНОСТІ ПРЕДПРИЯТТЯ

Аннотация. В статье обоснованы теоретические основы понятия инновации и планирования инновационной деятельности. Доказана необходимость использования планирования инновационной деятельности в развитии внешнеэкономической деятельности предприятия на примере бизнес-плана. Предложенная модель развития внешнеэкономической деятельности предприятия.

Ключевые слова: инновации, планирование, предприятие, бизнес-план, планирование инновационной деятельности, внешнеэкономическая деятельность.

Формул: 0; рис.: 1, табл.: 0, библи.: 8

Вступ. В сучасних умовах ведення бізнесу проблема підвищення ефективності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств набуває принципового значення. Вирішення даної проблеми дасть змогу перейти до створення і використання технологій більш високого рівня. Як відомо, головною метою для підприємства є досягнення конкурентних переваг як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках. Основним з чинників ефективного розвитку підприємства є зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД). Практичне значення ЗЕД полягає в можливості одержувати валютну виручку від експорту, підвищувати технічний рівень виробництва (за рахунок імпорту, більш ефективної техніки та технологій), виробляти конкурентоспроможну продукцію. Але для досягнення будь-якої мети необхідно провести заходи по плануванню інноваційної діяльності. Саме тому роль планування інноваційної діяльності посідає важливе місце у розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. Проблеми формування та розвитку ефективно зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств розглядали в своїх працях відомі вітчизняні і зарубіжні вчені, а саме: Козак Ю., Логвінова Н., Батанова Т. [1], Криворучко Л. [2], Макогон Ю. [3], Панов К. [4], Тюріна Н., Кравцова Н. [5], Черевань В., Рум'янцев А., Романенко Л. [6] та інших відомих дослідників.

Питанням управління інноваційною діяльністю підприємства присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних економістів: В. Пономаренка, М. Денисенка, І. Ансоффа, Й. Шумпетера, Р. Фатхутдінова, А. Чандлера, М. Алексеева, О. Богомолова та ін.

Вченими досліджувався стан та проблеми зовнішньоекономічної діяльності; перспективи розвитку та контролінг зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств; значення та вплив адаптивного планування в зовнішньоекономічній діяльності; автори відзначають необхідність впровадження та застосування управлінських нововведень в ЗЕД. Питання щодо пропозицій розвитку та удосконалення системи управління зовнішньоекономічної діяльності підприємств досконало не опрацьовано.

Мета даної статті полягає у висвітленні ролі планування інноваційної діяльності у зовнішньоекономічній діяльності та розробці пропозицій щодо розвитку та удосконалення системи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Результати дослідження. Одним з важливих критерій ефективності функціонування підприємства є інноваційний потенціал, де ключовим терміном є інновації. Інновація – це кінцевий результат, який пов'язаний зі створенням нового продукту, впровадженням промислової ідеї, технологічного процесу або економіко-організаційної методики.

Інновації на підприємстві сприяють підвищенню якості продукції, розвитку виробництва та слугують методом адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі. П. Друкер писав, що «інновації (новаторство) – це особливий засіб підприємців, за допомогою якого вони досліджують зміни в економіці та суспільстві з метою використання їх у бізнесі чи різних сферах обслуговування» [7].

Планування – це важливий етап роботи, який створює основу для успішної діяльності підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Суть планування полягає в умінні передбачити мету підприємства, результати його фінансово-господарської діяльності та обсяг ресурсів, які необхідні для досягнення поставленої мети.

Планування інноваційної діяльності допомагає керівництву зрозуміти:

1. Рівень розвитку, на якому знаходиться підприємство в даний час;
2. Методи та способи досягнення поставленої мети;
3. Які саме ресурси необхідні для досягнення поставлених цілей;
4. Як саме зовнішньоекономічна діяльність зможе покращити соціально-економічний розвиток?

Планування інноваційної діяльності пов'язане з реалізацією низки функцій:

1. основні (дають розуміння сутності планування),
2. специфічні (розкривають зміст планового процесу)
3. забезпечуючі (сприяють виконанню основних і специфічних).

Основні функції планування, які реалізуються на всіх об'єктах планування, формують функціональні підсистеми – визначення цілей і пріоритетів, розробка планів, опис заходів, проектів та ін. До підсистем, які забезпечують реалізацію основних та специфічних функцій планування інноваційного розвитку підприємства відносяться: нормативно-методичні, інформаційні, матеріально-технічні, організаційні, кадрового забезпечення та узгодженості в системі планування інновацій.

Планування – це система розрахунків, визначення розміру інвестицій та підготовка рішень для досягнення цілей, яка має основу з проведених досліджень стану ринку, збиранні та аналізі численних даних, що охоплюють велику кількість аспектів, зокрема економічні, демографічні та політичні.

Планування інноваційної діяльності є компонентом складної структури комплексного планування, що складається з різних за рівнем, цілями та змістом планів:

1. за цілями (стратегічне або оперативне);
2. за предметом (виробництво, збут, фінанси, персонал);
3. за рівнями (організація, підрозділ, програма, окремий виконавець);
4. за змістом (техніко-економічне, продуктове, календарне);
5. за періодами (короткотермінове, середньотермінове, довготермінове).

Планування інноваційної діяльності у розвитку зовнішньоекономічної діяльності є невід'ємною складовою для будь-якого підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Це показує, насамперед, невід'ємне бажання підприємств одержати додатковий прибуток за рахунок:

1. міжнародної економічної інтеграції;
2. користування перевагами міжнародної праці;
3. передбачення несприятливих дій зовнішніх факторів на світовому ринку.

Сьогодні ж підприємцям для конкурентної боротьби необхідно проводити планування інноваційної діяльності у вигляді бізнес-планів, так як на міжнародному ринку всі підприємства орієнтовані на даний спосіб планування. В загальному вигляді це оцінка перспектив підприємства, яка базується на результаті аналізу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Бізнес-план повинен мати власний склад та структуру та розкривати в розділах:

1. Основну ідею та мету інноваційної діяльності;
2. Дати характеристику специфіці продукту;
3. Аналіз попиту та пропозиції даного продукту на внутрішньому та зовнішньому ринку;
4. Загальний аналіз ринку;
5. Опис організаційну та виробничу структуру;
6. Аналіз ризиків;
7. інше [8].

Але найголовніше, планування інноваційної діяльності (бізнес-план) дає змогу передбачити поведінку на ринку як споживачів, так і конкурентів та формує прогноз розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Дає можливість побачити обсяг продажу, експортний потенціал, рівень прибутку і т.д.

Розробка формального плану інноваційної діяльності для підвищення розвитку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві має свої переваги:

1. в процесі складання плану керівник повинен думати перспективно;
2. призводить до чіткої координації діяльності підприємства;
3. допомагає підприємству чітко визначитись з необхідною інформацією;
4. підприємство чітко формулює свою мету і завдання для її досягнення;
5. допомагає більш раціональному розподілу ресурсів;
6. сприяє активізації роботи по вивченню світового ринку, пошуку необхідних партнерів по бізнесу;
7. робить фірму більш «гнучкою» до несподіваних змін;
8. полегшує контроль за діяльністю на підприємстві і т.д.

Зовнішньоекономічна діяльність є життєво необхідною сферою господарської діяльності підприємств. Ефективність ЗЕД є позитивним явищем як для підприємства (можливості одержувати валютну виручку від експорту, підвищувати технічний рівень виробництва за рахунок імпорту, більш ефективної техніки та технологій, виробляти конкурентоспроможну продукцію), так і для країни в цілому (сприяє покращенню експортного потенціалу України, залученню іноземних інвестицій в країну, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках).

Основні фактори, що спонукають підприємство займатися зовнішньоекономічною діяльністю саме сьогодні:

1. особливості розвитку внутрішнього ринку (насиченість ринку товарам, посилення тиску конкурентів, труднощі дотримання соціального законодавства).

2. нестабільне політичне та економічне становище в країні (погіршення інвестиційного клімату);

3. недосконала національна законодавча база;

4. нестабільна національна валюта;

5. конкуренція зі сторони іноземних компаній, що діють на внутрішньому ринку.

Після розширення Європейського Союзу з'явилися нові можливості розвитку зовнішньоекономічних відносин між новими країнами-учасниками ЄС та прикордонними регіонами (Україна, Білорусь та інші країни). Результатом співпраці є: покращання інформаційного забезпечення, поліпшення якості товарів, розширення ринків збуту за національні межі, збільшення прибутків, додаткові іноземні інвестиції, зміцнення експортного потенціалу і конкурентних позицій на світових товарних ринках.

Для розвитку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві необхідно удосконалювати систему управління зовнішньоекономічною діяльністю, однією з компонентів якої є планування інноваційної діяльності. Такі інновації є більш вигідними для підприємства, але досить складними, бо зміни відбуваються в звичках, поведінці персоналу, зміні ділової культури та мають відповідні ризики.

Потрібно розробляти види планування зовнішньоекономічної діяльності, які б могли поєднувати переваги всіх традиційних видів: далекоглядність стратегічного планування, дієвість тактичного та адаптивність оперативного планування.

Враховуючи всі вищенаведені фактори, пропонуємо модель розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства (рис. 1).

Характеристика елементів сформованої Моделі:

Елементи І1...І4 – це «Необхідні заходи: що треба зробити?». Перелік заходів, які допоможуть удосконалити, врегулювати та спонукати до розвитку зовнішньоекономічну діяльність підприємства.

Елементи С1...С4 – «Виконавці: Хто має роботи?». Кожен із виконавців на власному рівні має забезпечити розвиток, удосконалення і в майбутньому нормальну діяльність в досліджуваній сфері.

Елементів О1...О6 – це «Результати: для чого?». Результати від запропонованих заходів. Тобто це основні цілі, яких намагається досягти підприємство.

Результат впровадження запропонованих заходів спонукає до удосконалення системи управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства в Україні, яка в майбутньому призведе до позитивних зрушень на міжнародних ринках конкурентоспроможності вітчизняних товарів, до економічної стабільності підприємства та покращення структури експорту продукції та послуг і збільшення в них наукомісткої складової.

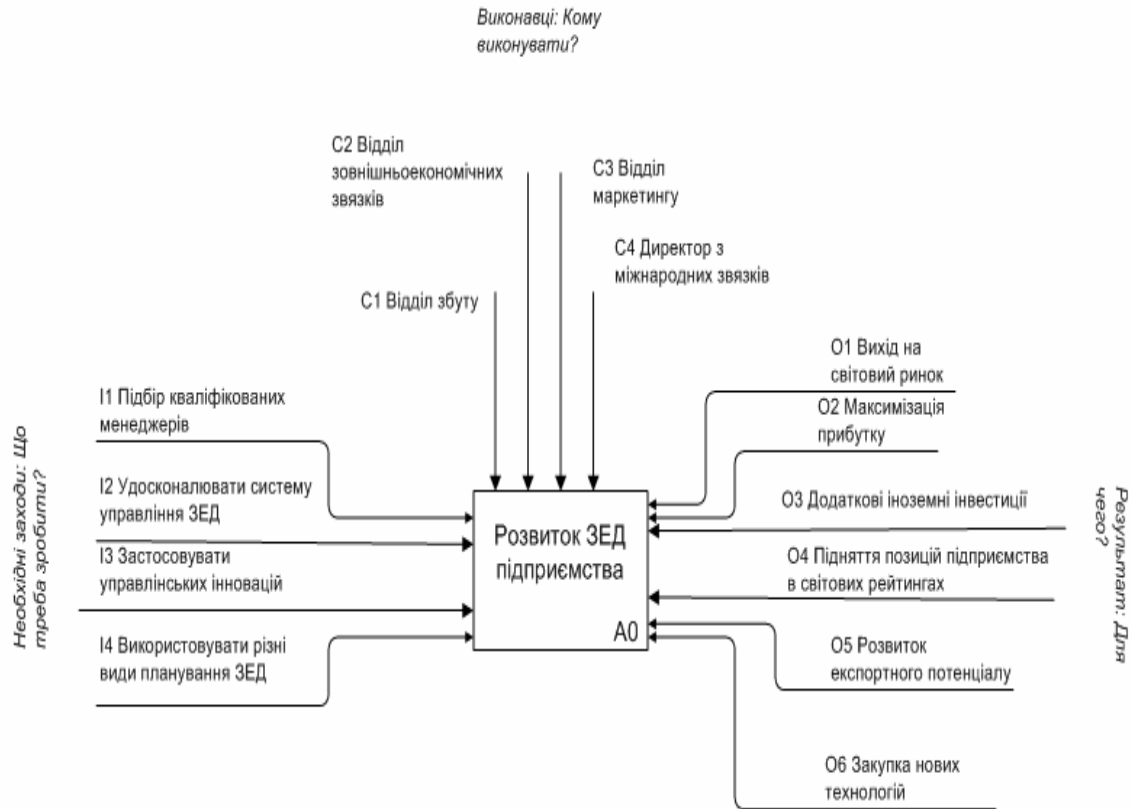

Рис. 1. Модель розвитку ЗЕД підприємства

Джерело: сформовано авторами за допомогою MS Visio2007

Загалом, планування інноваційної діяльності є невід’ємною рушійною силою для розвитку зовнішньоекономічної діяльності та її системи управління. Якщо підприємство буде ефективно використовувати бізнес-план, це дасть йому змогу розробити нову стратегію або тактику розвитку підприємства, виходу на міжнародні ринки збуту.

Планування інноваційної діяльності спонукає підприємства до ефективного ведення зовнішньоекономічної діяльності, мінімізації ризиків, отримання максимального прибутку, залучення інвесторів (зарубіжних, кредитних) та спрогнозувати своє майбутнє.

Висновки та подальші дослідження

Розроблено модель розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства, яка дає змогу удосконалити систему управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Дана модель поєднує в собі переваги всіх традиційних видів планування: далекоглядність стратегічного планування, дієвість тактичного та адаптивність оперативного планування. Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку та обґрунтування планування інноваційної діяльності на конкретному прикладі (підприємстві), подальше удосконалення управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємстві шляхом розробки та використання стратегічного планування інноваційної діяльності.

Література

1. Козак, Ю. Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: сучасні особливості функціонування та аналізу ринку [Текст] : монографія / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, Т. В. Батанова. – Одеса : Одеський Національний економічний університет, 2012. - 182 с.
2. Криворучко, Л. Б. Організаційно-економічні основи контролінгу управління зовнішньоекономічною діяльністю машинобудівних підприємств [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Л. Б. Криворучко ; Сум. держ. ун-т. - Суми, 2014. – 21 с.
3. Макогон, Ю. В. Внешнеэкономическая деятельность: организация, управление, прогнозирование [Текст] : учебник / Ю. В. Макогон. – Донецк : Альфа-Прес, 2014. – 344 с.
4. Панова, К. І. Потенціал зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств України [Текст] / К. І. Панова // Економіка. Управління. Інновації. - 2014. - № 2 (12). – С. 267-273.
5. Тюріна, Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [Текст] : навчальний посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Кравцова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. - 408 с.
6. Черевань, В. П. Міжнародна економічна діяльність [Текст] : навчальний посібник / В. П. Черевань, А. П. Румянцев, Л. Ф. Романенко. – К. : ВД «Слово», 2003.- 280 с.
7. Друкер, П. Ф. Практика менеджмента [Текст] : пер. с англ. / П. Ф. Друкер. – Москва : Вильямс, 2003. – 298 с.
8. Арапова, О. М. Використання бізнес-плану для підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Текст] / О. М. Арапова, Д. С. Кожухаренко // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 1. – С. 71-75.

Стаття надійшла до редакції 24.11.2016

© Біломістна І. І., Біломістний О. М.,
Біличенко Ю.В.

References

1. Kozak, Yu. H., Lohvinova, N. S., & Batanova, T. V. (2012). *Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstv: suchasni osoblyvosti funktsionuvannia ta analizu rynku*. Odesa: Odeskyi Natsionalnyi ekonomichnyi universytet.
2. Kryvoruchko, L. B. (2014). *Orhanizatsiino-ekonomichni osnovy kontrolinhu upravlinnia zovnishnoekonomichnoi diialnistiu mashynobudivnykh pidpriemstv*. avtoref. dyss. kand. ekonom. nauk. 08.00.04. Sumy: Sumskyi derzhavnyi universytet.
3. Makogon, Yu. V. (2014). *Vneshneekonomicheskaiia deiatelnost: organizatsiia, upravlenie, prognozirovanie*. Donetsk: Alfa-Pres.
4. Panova, K. I. (2014). Potentsial zovnishnoekonomichnoi diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv Ukrainy. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, 2 (12), 267-273.
5. Tiurina, N. M., & Kravtsova, N. S. *Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
6. Cherevan, V. P., Rumiantsev, A. P., & Romanenko, L. F. (2003). *Mizhнародna ekonomichna diialnist*. Kyiv: Vydavnychi Dim Slovo.
7. Druker, P. F. (2003), *Praktika menedzhmenta*. Moskva: Viliams.
8. Arapova, O. M., & Kozhukharenko, D. S. (2013). Vykorystannia biznes-planu dlia pidvyshchennia efektyvnosti zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstva. *Ekonomika: realii chasu*, 1, 71-75.

Received 24.11.2016

© Bilomistna I. I., Bilomistnyy O. M., Bilichenko Y. V.